

Replik: Tendentiös och ohederlig återgivning av min analys

Svenska Dagbladet den 14 mars 2019

Den 12/3 skrev Janerik Larsson på SvD:s ledarblogg om den konferens med anledning av att Saltsjöbadsavtalet fyller 80 år som just hållits i Saltsjöbaden. Larsson refererade bland annat till mitt anförande på konferensen. Jag skulle ha hävdad "att LO-förbundens negativa medlemsutveckling beror på industriavtalet" (det avtal om förhandlingsordning mellan parterna i industrin som lagt fast normen att industrin ska bestämma de avtalade löneökningarna i hela ekonomin).

I mitt tal diskuterade jag följande orsaker till den minskade fackliga organisationsgraden på främst arbetsidan:

– Alliansregeringens arbetsmarknadsreformer (högre a-kasseavgifter, lägre a-kassa och avskaffad avdragsrätt för fackavgifter) 2007-08 då den fackliga organisationsgraden störtade.

– En långsiktig trend där mer individualistiska värderingar tränger undan mer kollektivistiska värderingar.

– Det så kallade fripassagerarproblemet, alltså att även icke-medlemmar omfattas av de förmåner som facket förhandlar fram i kollektivavtal.

Avslutningsvis lade jag mycket kort till att "det också kan finnas en koppling mellan avtalsmodell och fackligt medlemskap". Den är att "viljan att gå med i facket knappast stärks om många löntagare ser det som att man inte tar ut de löneökningar som det finns samhällsekonomiskt utrymme för". Det kan man omöjligen få till att jag förklarar LO:s negativa medlemsutveckling med industriavtalet. Det är ett tendentiöst och ohederligt återgivande av min analys.

Samtidigt är jag inte förvånad. Frågan om industrins lönenormering är oerhört känslig. Kritisk analys bemöts ofta med ifrågasättanden av personliga motiv eller förlöjliganden i stället för med sakargument. Detsamma gäller Larssons text. Jag stod för "ett sällsamt inspel" och "tycks en smula besatt av industriavtalet".

Sakfrågan är följande: Industrinormeringen har varit mycket värdefull för att bryta tidigare tendenser till alldeles för höga löneökningar och har därmed gynnat sysselsättningen. Men mycket talar för att ett oförändrat system nu innebär alltför låga löneökningar och motverkar de relativlönehöjningar som behövs för att offentligt finansierad verksamhet (skola, vård, omsorg, försvar, polis) ska kunna fylla de stora rekryteringsbehoven framöver. Här behövs en seriös diskussion om för- och nackdelar med eventuella reformer. Varför har många tillskyndare av industriavtalet så svårt att hålla sig till en sådan helt normal saktidning?

Lars Calmfors